

Posudek na disertaci Dany Adamové:

Faktory ovlivňující variabilitu v reakcích sýkor (Paridae) vůči nové a aposematické kořisti

Předkládaná disertační práce je sestavena z 5 samostatných studií, kterým předchází uvádějící a sjednocující text na celkově 23 stránkách. Tento text je podpořen 117 citacemi. Na konci celého spisu jsou v „Závěru“ ještě znovu vyzdvíženy hlavní dosažené poznatky. Tři studie byly již publikovány v odborných časopisech s IF. U dvou studií je Dana Adamová první autorkou, přičemž jedna je, v době posuzování, ve stadiu rukopisu (in prep.) a druhá byla zaslána redakci renomovaného časopisu (Behavioural Processes).

Tematicky je disertační spis zaměřen na determinaci faktorů, které stojí za mezidruhovou i vnitrodruhovou variabilitou chování při výběru potravy u sýkor. Jedná se tedy o problematiku příjmu a zpracování informace a adekvátní operativní reakce, jež je v oblasti behaviorálních věd samostatně vyčleňována jako kognitivní etologie. Jde tedy o velmi aktuální v současnosti se dynamicky rozvíjející obor, přinášející do behaviorálních věd nové pohledy, nová řešení. Vedle toho byla pozornost zaměřena také na vnitrodruhovou variabilitu označovanou jako zvířecí personalita a implicitně na polyethismus, programové výrazné behaviorální změny v souvislosti se stárnutím organismu.

Úvodní text je rozdělen do čtyř oblastí:

„Explorace a neofobie“, „Neofobie, potravní konzervatismus a specifické vrozené averze“, „Personalita a věk“, „Učení generalizace a zkušenost“. V každé je stručně přiblížena aktuální badatelská situace a příspěvek předkládané disertace k řešení otevřených otázek. Takto je text přehledný ale na druhou stranu pochopitelně méně provázaný. S největším zájmem jsem si přečetl druhou část o vrozené opatrnosti k neznámé potravě, ve které je přehledně analyzována souhra neofobie, potravního konzervatismu a specifické vrozené averze.

Definovaně uchopit určitou doménu chování a potažmo fungování mozku je vždy velmi obtížné a zatím víceméně stále záleží na výběru nástrojů sledování. V tomto mohla autorka popustit uzdu své fantazii a pokusit se o úvahu a určité zobecnění, jestli by při použití jiných testů a podmínek nemohla dojít poněkud odlišnějším výsledkům. Takto jsem měl dojem, že autorka víceméně nepřekročila rámec svých původních studií.

Ke spisu mám následující konkrétní poznámky a dotazy:

Formálního charakteru:

Str. vi, 2. cíl – není jasná následující formulace „specifická averze na vrozené opatrnosti vůči ...“

Str. viii, ix, nahoře – gramatické prohřešky „pomalý a rychlý průzkumníci“

Str. xx, poslední odstavec, poslední věta – asi vhodnější by bylo použití negace „... se kterými se ptáci v chovech během svého života neseťkávají“

Věcného charakteru:

Str. viii, dole – „... spolu explorace nového předmětu i neofobie vzájemně pozitivně korelovaly. ... dokládá existenci behaviorálního syndromu ...“ Dotaz: co by se stalo, kdyby korelovaly negativně?

Str. ix, dole - ptáci se štítkem se nenechají tak snadno ovlivnit štítkem a všimají si také tykadela a nohou a jejich vzoru pohybu.

Str. xiv–xv – poslední věta není zcela jasná - proč by velikost těla měla hrát určitou roli? Existují u sýkor korelace behaviorálních a fyziologických parametrů s hmotností?

Str. xvii, druhý odstavec a Str. xviii, dole, poslední odstavec – dotaz k porovnávání: není zcela jasné, jestli se jednalo o stejné jedince z publikace 2010?

Str. xx, poslední odstavec – Aby bylo možné se vyjádřit k samostatnému vlivu věku, bylo by nutné připravit experiment, kdy by ptáci nemohli získat zkušenost s určitou kořistí. Kdy by byl testován výskyt polyethismu, tedy průkazně odlišného chování na jednom jedinci v souvislosti se stárnutím. Zkušenosti, které se získávají učením, jsou něco jiného než naprogramovaná změna.

Str. xxiv, druhý odstavec – dotaz k formulaci: „... je současná přítomnost alternativního typu kořisti velmi důležitá.“ Je to ale v přírodě dostatečně běžná situace?

Ze závěrečných řádků na str. xxvi a xxvii vyplývá, že laboratorně odchovaná zvířata pro uvedené testy jsou samozřejmě určitým způsobem ochuzena ve srovnání s volně žijícími. Je to jak nedostatek, tak ale i samozřejmě výhoda pro analýzu chování, jak ukazuje celá disertace. Jaké podmínky laboratoře či chovu by autorka navrhla, aby byla připravena laboratorně odchovaná zvířata, která by se co nejvíce blížila volně žijícím zvířatům, ale stále s předností kontrolovaného laboratorního chovu. Bylo by to přínosné?

Závěrečné hodnocení: Dana Adamová, předkládá velmi konzistentní disertační práci, ve které, spolu s kolegy, rozkrývá u sýkor faktory generující variabilitu reakcí na novou či aposematickou potravu. Většina původních, velmi cenných poznatků byla již publikována v časopisech s IF nebo jsou rukopisy právě zaslány do redakcí těchto časopisů. Disertační spis tedy splňuje požadavky kladené na disertační práci v oboru „Zoologie“ (viz požadavky oborových rad pro studenty zapsané v ak. roce 2013/2014 a dříve). Doporučuji proto tuto práci k obhajobě.

V Č. Budějovicích 1. 6. 2016

Doc. RNDr. F. Sedláček, CSc, PřF JU v ČB